

Asheim, B. et al. "Regional Innovation Policy for Small-Medium Enterprises". www.e-elgar.com/shop/regional-innovation-policy-for-small-medium-enterprises?__website=uk_warehouse

"Informatsiini materialy dlia slukhannia z pytannia «Pro stan ta zakonodavche zabezpechennia finansuvannia naukovoi i nauovo-tekhnicnoi diialnosti»" [Information materials for the hearing on "On the state funding and legislative support for scientific and technological activities"]. <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doc-catalog/document?id=54892>

[Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>

"Nauka ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2013 rotsi" [Science and Innovation in Ukraine in 2013]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

"Naukova ta naukovo-tekhnicna diialnist v Ukraini u 2014 rotsi" [Scientific and technical activities in Ukraine in 2014]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Ofitsiinyi sait levropeiskoi komisii (levrostat). <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Poruchnyk, A. M. "Innovatsiinyi potentsial Ukrainy ta ioho realizatsiia v mizhnarodnomu naukovo-tekhnicnomu spivrobotnytstvi" [The innovative potential of Ukraine and its realization in the international scientific and technical cooperation]. *Naukovyi zbirnyk KNEU* (2004): 94-117.

"Stvorennia ta vykorystannia peredovykh tekhnolohii ta ob'ektivnoprava intelektualnoi vlasnosti na pidpriemstvakh Ukrainy u 2014 rotsi" [Creation and use of advanced technology and intellectual property rights in the Ukraine in 2014]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

"Valovy rehionalnyi produkt" [Gross regional product]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Zhurovskyyi, M. "Stsenarii rozvytku Ukrainy: «borhovyi zashmorh» chy «innovatsiinyi rozvytok»?" [Scenarios of Ukraine "debt noose" or "innovative development"?]. www.ji-magazine.lviv.ua

УДК 332.142.2

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯМ В УРАНОДОБУВНІЙ ГАЛУЗІ

© 2015 ВЕРХОГЛЯДОВА Н. І., ПИСЬМЕННА О. Б.

УДК 332.142.2

Верхоглядова Н. І., Письменна О. Б. Підходи до управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі

Стаття присвячена дослідженню підходів до управління ресурсозбереженням. Висвітлено актуальність підвищення ефективності управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі. Встановлено, що ресурсозбереження сприяє підвищенню раціональності використання ресурсів галузі. У ході дослідження обґрунтовано основні напрямки ощадливого використання ресурсів. Виокремлено основні підходи до управління, а також досліджено можливості та обмеження застосування цих підходів до управління ресурсозбереженням. Розглянута ситуація, яка склалася в уранодобувній галузі України, що дозволило виявити основні чинники, які її обумовили. Аналіз підходів до управління ресурсозбереженням дозволив розробити систему заходів функціонування в уранодобувній галузі.

Ключові слова: ресурси, управління ресурсозбереженням, ефективність управління ресурсозбереженням, уранодобувна галузь.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 14.

Верхоглядова Наталя Ігорівна – доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Придніпровської державної академії будівництва і архітектури (вул. Чернишевського, 24а, Дніпропетровськ, 49600, Україна)

E-mail: PBW@Ukr.net

Письменна Оксана Борисівна – старший викладач, Інститут підприємництва «Стратегія» (вул. Гагаріна, 38, Жовті Води, Дніпропетровська обл., 52201, Україна)

E-mail: CH.TV@ukr.net

УДК 332.142.2

Верхоглядова Н. И., Письменная О. В. Подходы к управлению ресурсосбережением в уранодобывающей области

Статья посвящена исследованию подходов к управлению ресурсосбережением. Показана актуальность повышения эффективности управления ресурсосбережением в уранодобывающей отрасли. Установлено, что ресурсосбережение содействует повышению рациональности использования ресурсов. В ходе исследования обоснованы основные направления экономного использования ресурсов. Выделены основные подходы к управлению, а также исследована возможность и ограничение применения этих подходов к управлению ресурсосбережением. Рассмотрена ситуация, которая сложилась в уранодобывающей отрасли Украины, что позволило выявить основные факторы, которые ее обусловили. Анализ подходов к управлению ресурсосбережением позволил разработать систему мер функционирования в уранодобывающей отрасли.

Ключевые слова: ресурсы, управление ресурсосбережением, эффективность управления ресурсосбережением, уранодобывающая отрасль.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 14.

Верхоглядова Наталья Игоревна – доктор экономических наук, профессор, проректор по научно-педагогической работе Приднeпровской государственной академии строительства и архитектуры (ул. Чернышевского, 24а, Днепропетровск, 49600, Украина)

E-mail: PBW@Ukr.net

Письменная Оксана Борисовна – старший преподаватель, Институт предпринимательства «Стратегия» (ул. Гагарина, 38, Желтые Воды, Днепропетровская обл., 52201, Украина)

E-mail: CH.TV@ukr.net

UDC 332.142.2

Verhoglyadova N. I., Pismennaya O. V. Approaches to the Management of Resources Saving in the Uranium Mining Sector

The article is aimed at examination of approaches to the management of resources saving. Relevance of improving the efficiency of the management of resources saving in the uranium mining industry sector has been displayed. It has been determined that resources saving contributes to increasing the rationality of use of resources. In course of the study the basic directions of the economic use of resources have been substantiated. The main approaches to management have been allocated, also the possibility and limitation of applying these approaches to the management of resources saving have been examined. The situation that prevails in the uranium mining industry sector in Ukraine was considered, which allowed to identify the main determining factors. An analysis of approaches to the management of resources saving has provided a developing a system of measures for functioning of the uranium mining industry sector.

Key words: resources, management of resources saving, efficiency of the management of resources saving, uranium mining industry sector

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 14.

Verhoglyadova Natalya I. – Doctor of Science (Economics), Professor, Prorector on scientific and pedagogical work, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture (vul. Chernyshevskogo, 24a, Dnipropetrovsk, 49600, Ukraine)

E-mail: PBW@Ukr.net

Pismennaya Oksana V. – Senior Lecturer, Institute of Business (vul. Gagarina, 38, Zhovti Vody, Dnipropetrovsk obl., 52201, Ukraine)

E-mail: CH.TV@ukr.net

Останнім часом усе більшої актуальності набуває управління ресурсозбереженням, що пов'язане з необхідністю застосування ресурсозберігаючих технологій, які б давали можливість усунути причини нерационального використання ресурсів шляхом реалізації комплексного їх використання, зниження непродуктивних втрат, а також звести до мінімуму шкідливі наслідки промислової діяльності.

Особливо актуальним є підвищення ефективності управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі України, з огляду на те, що руда, яка містить уран, в Україні комплексно не переробляється, внаслідок чого втрачаються інші корисні компоненти, що в ній знаходяться. Разом з тим, стан сировинної бази уранодобувної галузі постійно погіршується у зв'язку зі значним вичерпанням підготовлених запасів, зниженням їх якісних і економічних характеристик, ускладненням умов видобутку в результаті тривалої експлуатації, відсутністю нових підготовлених запасів. Економного та рационального відношення потребують також інші ресурси уранодобувної галузі.

Сутність ресурсозбереження, його застосування у вітчизняних умовах стало предметом дослідження таких науковців, як Лозовська Н., Сотнік І., Бреславцев А., Іванов Н., Хижняк А., Іпполітова І., Барун М., Масліченко О. Щодо питань управління, то їх дослідженням займалися Акофф Р., Баїв А., Блауберг І., Клаїланд Д., Кунц Г., Моїсеїв Є., Гришина І., Забродський В., Амоша О., Маскон М., Альберт М., Мінцберг Г., Куїнн Дж., Лепа Р., Гриньова В., Моїсеїв М., Беседін М., Завадський Й., Кузнецов Ю. У працях цих науковців закладено фундаментальні основи управління як економічної категорії, основні принципи та функції управління.

Незважаючи на безліч досліджень у сфері управління, потребує уточнення сутність поняття «управління ресурсозбереженням» з урахуванням специфіки об'єкта управління.

Мета статті полягає у вивченні підходів до управління з виділенням можливостей та обмежень їх застосування відносно управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі.

Вивчення ситуації, що склалася в уранодобувній галузі України, дозволило виявити основні чинники, які її обумовили. А саме, нехтування значенням власної сировинної ресурсно-енергетичної бази для потреб енергетики країни, особливо в забезпеченні її енергетичної незалежності й економічного потенціалу в перспективі, та відсутність чіткої державної політики та підтримки у питаннях забезпечення країни в поточному періоді й на перспективу стратегічними енергетично-сировинними ресурсами.

Аналіз праць науковців з питань ресурсозбереження [1; 4; 5; 9; 10; 12] дозволив виявити основні напрями ощадливого використання ресурсів. Деякі з цих напрямів ведуть до більш економного, рационального та інтенсивного використання окремого виду ресурсів, а інші спрямовані на підвищення ощадливості використання ресурсів декількох видів.

Такими напрямами є: заміна застарілої техніки, модернізація обладнання; скорочення строків ремонту

обладнання; зниження величини простоїв; упровадження наукової організації праці та виробництва; покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами; розвиток матеріальної зацікавленості працівників; підвищення якості сировини; зменшення втрат корисних речовин у відходах; поглиблена переробка сировини; моніторинг природного середовища; науково обгрунтоване розміщення виробництв; дотримання вимог екологічної безпеки; застосування екологічно-прогресивних технологій; ліквідація вузьких місць і диспропорцій у виробничих потужностях; розвиток винахідництва і рационалізаторства; реконструкція та оновлення виробництва; технічне переозброєння на базі комплексної автоматизації та механізації виробничих процесів; упровадження гнучких виробничих систем; підвищення рівня платоспроможності та ліквідності; оптимізація інвестиційних грошових потоків, фінансових грошових потоків та структури капіталу; розгляд альтернативних можливостей використання грошових ресурсів; обгрунтоване встановлення норм і нормативів; установа прямих постійних взаємозв'язків з постачальниками; зменшення вартості застосовуваних у виробництві сировини і матеріалів; покращення умов праці; підвищення освітнього та кваліфікаційного рівня; створення умов для інтелектуального розвитку працівників; вдосконалення системи оплати праці; ретельна експертиза інвестиційних проектів; скорочення періоду впровадження та інвестиційного циклу; перевірка та наукове обгрунтування надійності проектів; впровадження прогресивних технологій; вторинне використання відходів; інтенсифікація виробничих процесів; прискорення процесів збуту та застосування маркетингових технологій; використання сучасних інформаційних систем.

Водночас, реалізація наведених напрямів не видається можливою без належного управління ресурсозбереженням. Отже, проблема управління ресурсозбереженням наразі є надзвичайно актуальною.

Погляди науковців стосовно сутності управління відрізняються різноманітністю. Це обумовлено, у першу чергу, широтою цього поняття, яке може розглядатися як мистецтво, наука, функція, процес, орган або апарат.

Найчастіше, описуючи сутність управління, науковці трактують його як певний процес або сукупність процесів. Наприклад, Федулова А., Сокирник І., Стадник В. та ін. визначають управління як чітко організований процес, спрямований на вирішення певних цілей [13].

Це визначення дещо спрощено подає сутність даного поняття. Адже процесом у сенсі послідовної зміни предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком; сукупності ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату або послідовної зміни станів об'єкту в часі, виступає й будь-яка цілеспрямована діяльність людей, не лише управлінська.

Деякі автори дають більш конкретне визначення поняттю управління як процесу впливу органу управління на керований об'єкт (Щанк Дж., Говиндараджан В., Кричевський В., Шегда А., Авер'янов В., Афанасьєв В.). Слід відзначити, що найбільш змістовним є визначення,

надане в роботах Шегди А., який визначає управління як складний, цілеспрямований, безперервний соціально-економічний і організаційно-технічний процес впливу суб'єкта управління на конкретний об'єкт (дільниця, цех, відділ, підприємство), здійснюваний за певною технологією, за допомогою системи методів і технічних засобів з метою досягнення об'єктом (керованою системою) заданих параметрів та стану [14].

Інші науковці (Лазоренко Л., Покропивний С., Тонконога С., Шипунов В., Кішкель Е.) визначають управління як процес або діяльність, спрямовані на координування роботи інших людей. Так, Лазоренко Л. трактує управління як процес, який здійснюється індивідом або групою осіб із метою координування діяльності інших осіб, спрямований на досягнення результатів, недосяжних жодній із цих осіб окремо [8]. Друкер П. визначає управління як особливий вид діяльності, який перетворює неорганізований натовп на ефективну, цілеспрямовану і продуктивну групу; використання знань для пошуку найбільш ефективних способів застосування наявної інформації з метою отримання необхідних результатів [3].

Цікавим є погляд Каверіної О. на сутність управління як на сукупність процесів, що являють собою безперервну послідовність взаємопов'язаних дій менеджерів з реалізації функцій менеджменту, спрямованих на досягнення цілей [6]. З наведеним тісно корелює й визначення, представлене у праці Альберта М., Мескона М., Хедоурі Ф., на думку яких, управління – це процес планування, організації, мотивації, контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації [11].

На наш погляд, управління може визначатися як складний, цілеспрямований, безперервний процес впливу суб'єкта управління на керовану систему, що здійснюється за допомогою певних методів, інструментів та важелів через виконання функцій управління.

Загальноприйняті підходи до управління, викремлені на основі доповнення джерел [2; 7] наведено в *табл. 1*.

Кожен з підходів управління має право на існування, маючи свої переваги та недоліки, які, стосовно кожного конкретного об'єкта управління, трансформуються у відповідні можливості та обмеження (*табл. 2*).

Вивчивши можливості та обмеження застосування різних підходів до управління ресурсозбереженням, ми пропонуємо дотримуватись комбінованого функціонально-цільового підходу до управління ресурсозбереженням. Комбінація програмно-цільового та функціонального підходів дозволяє, зберігаючи їх можливості, певною мірою усунути недоліки, які притаманні як програмно-цільовому, так і функціональному підходам. Так, чіткий розподіл управлінських функцій передбачає, що в ході управління задіяні висококомпетентні спеціалісти, обізнані в питаннях, що входять у сферу їхньої відповідальності. Висока компетентність задіяного управлінського персоналу підвищує імовірність правильного вибору головної мети управління та правильного визначення завдань, необхідних для її досягнення. Водночас, елементи програмно-цільового підходу дозволяють встановити чіткий взаємозв'язок ре-

Таблиця 1

Підходи до управління

Підхід	Автор(-и)	Характеристика
Системний	Акофф Р., Баїв Л., Блауберг І., Клїланд Д., Кунц Г., Моїсеїв Є.	Передбачає розгляд об'єкта управління як сукупності елементів, пов'язаних між собою та із зовнішнім середовищем, функціонування якої підпорядковується законам композиції, пропорційності, онтогенезу, інтеграції, інформованості, стійкості тощо. При цьому об'єкту управління як системі притаманні властивості цілісності та емерджентності
Програмно-цільовий	Гришина І., Забродський В., Амоша О.	Передбачає розгляд організації управління як формування системи цілей та їх реалізації. Формування системи цілей передбачає визначення головної мети та її декомпозицію на більш дрібні цілі та завдання, розташовані за їх пріоритетністю. Реалізація цілей передбачає визначення шляхів вирішення завдань, розробку програми досягнення мети, виконання заходів, спрямованих на реалізацію цілей
Ситуаційний	Мескон М., Альберт М., Мінцберг Г., Куїнн Дж., Лепа Р.	Передбачає прийняття рішень залежно від ситуації, тобто конкретного набору обставин, що впливають на об'єкт управління станом на певний момент часу. Рішення приймаються не відповідно до встановлених планів роботи, а в міру виявлення наявних і потенційних проблем
Функціональний	Гриньова В., Моїсеїв М.	Передбачає розгляд управління як безпосередньої серії взаємопов'язаних управлінських функцій, які мають розглядатися в комплексі. Пов'язаний з розробкою складу та змісту всіх видів управлінської діяльності, а також їх взаємозв'язку у просторі й часі
Процесний	Бесєдін М., Завадський Й., Кузнецов Ю.	Передбачає послідовність змін стану будь-якої системи. Трактує управління як процес виконання взаємопов'язаних дій, кожна з яких сама є процесом. При цьому процес управління є цілеспрямованим, а робота з досягнення одних цілей за допомогою інших – це не одночасна дія, а серія взаємопов'язаних дій

Джерело: систематизовано авторами на основі джерел [2; 7].

Можливості та обмеження застосування підходів до управління ресурсозбереженням

Підхід	Можливості	Обмеження
Системний	<ul style="list-style-type: none"> • Дозволяє врахувати взаємозв'язки між різними видами ресурсів, задіяних у ході функціонування галузі; • Дозволяє врахувати вплив на функціонування системи зовнішнього середовища; • Може застосовуватись на різних рівнях управління; • Сприяє вирішенню складних і слабо структурованих проблем 	<ul style="list-style-type: none"> • Є складним і витратним; • Потребує високого професіоналізму управлінського апарату; • Потребує використання дорогих технологій, автоматизованих систем управління; • Існує необхідність вивчення внутрішньої будови і зовнішнього середовища об'єкта управління
Програмно-цільовий	<ul style="list-style-type: none"> • Дає змогу знижувати ризик, зумовлений невизначеністю результатів діяльності; • Дозволяє виявити взаємозв'язки між окремими завданнями та головною метою; • Дає змогу здійснювати контроль над виконанням програми та своєчасно коригувати заходи щодо досягнення поставленої мети 	<ul style="list-style-type: none"> • Небезпека визначення хибної головної мети або критеріїв її досягнення; • Складність правильного підбору цілей та завдань з урахуванням зв'язків між ними
Ситуаційний	<ul style="list-style-type: none"> • Дає змогу обирати конкретні методи та важелі управління відповідно до ситуації, що склалася; • Підвищує гнучкість управління, оперативність його реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища; • Сприяє визначенню сукупності факторів, які суттєво впливають на ресурсозбереження 	<ul style="list-style-type: none"> • Вимагає великих витрат; • Потребує розробки класифікаторів ситуацій та побудови відповідних алгоритмів рішень
Функціональний	<ul style="list-style-type: none"> • Дає змогу зосередитись на виконанні конкретної функції; • Дозволяє обґрунтувати вибір оптимальної стратегії управління; • Чітко визначаються виконавці робіт певної функціональної спрямованості, які відповідають за їх виконання 	<ul style="list-style-type: none"> • Складність дотримання балансу між рівнем, на якому приймаються рішення про виконання певного завдання, та рівнем цього завдання; • Складність дотримання взаємозв'язку результатів, які отримані на кожному рівні ієрархії загальної мети діяльності
Процесний	<ul style="list-style-type: none"> • Зосередження на кожному процесі, що дозволяє підвищити ефективність його здійснення; • Усунення дублювання й зайвих ланок управління і, як наслідок, скорочення витрат на управління; • Кращі підстави для контролю за ресурсами та їх використанням; • Чітке встановлення відповідальності за кожен процес; • Динамічний характер управління 	<ul style="list-style-type: none"> • Не враховується ризик як елемент менеджменту; • Недостатнє відображення взаємозв'язків між окремими елементами об'єкта управління; • Відсутність чіткого розуміння зв'язку окремих процесів зі змінами системи в цілому; • Складність охоплення усіх процесів у цілому; • Критерії успішності управління мають сенс лише в межах окремого процесу

Джерело: систематизовано авторами.

зультатів, які отримані на кожному рівні ієрархії загальної мети управління ресурсозбереженням.

При цьому управління ресурсозбереженням може здійснюватися на різних рівнях національно-господарської системи (рис. 1).

Складові управління ресурсозбереженням на національному рівні складають єдине ціле і доповнюють одна одну. Водночас кожна з цих ланок наділена самостійними функціями, вирішує певне коло завдань і має свою структуру.

Управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі включає:

- ✦ збір, сортування та аналіз первинної інформації, що необхідна для управління ресурсозбереженням в галузі;

- ✦ розрахунок показників, що визначають ефективність управління та рівень ресурсозбереження в уранодобувній галузі;
- ✦ виявлення вузьких місць у системі управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі;
- ✦ розробку рекомендацій щодо усунення проблемних аспектів у системі управління ресурсозбереженням в уранодобувній галузі;
- ✦ реалізацію розроблених рекомендацій щодо усунення вузьких місць у системі управління ресурсозбереженням;
- ✦ контроль за виконанням.

ВИСНОВКИ

Розглядаючи необхідність впровадження ресурсозбереження в уранодобувній галузі, слід відзначити,

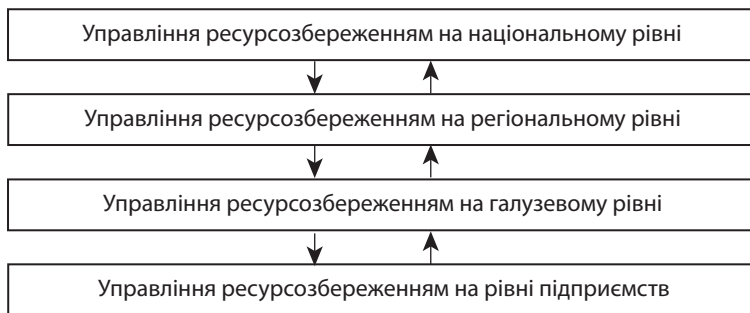

Рис. 1. Ієрархія управління ресурсозбереженням

що головним чинником реалізації цього процесу має бути управління ним, яке базується на оцінці стану ресурсозбереження уранової промисловості, виявленні можливостей та шляхів його поліпшення та необхідності існування керуючого органу, що відповідає за управління ресурсозбереженням. При цьому різні автори дещо по-різному оцінюють сам процес управління ресурсозбереженням. У загальному вигляді відзначається необхідність оцінки існуючого стану, розробки планів по впровадженню ресурсозбереження, проведення робіт по організації та мотивації заходів, а також виконання робіт по моніторингу.

Виходячи із господарської практичної діяльності та наукових розробок сформовано принципи управління ресурсозбереженням:

- ✦ різноманітність форм матеріально-технічного забезпечення;
- ✦ комплексність необхідних для діяльності підприємства матеріалів, реагентів;
- ✦ інтенсифікація використання ресурсів;
- ✦ використання відходів інших виробництв як вторинних ресурсів;
- ✦ використання новітніх технологій та техніки у виробництві.

Наведені принципи повинні діяти одночасно, тому що вони визначають умови ефективного функціонування галузі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Барун М. В. Ресурсоемність виробництва як узагальнюючий показник ефективності використання ресурсів підприємства / М. В. Барун // Комунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – К. : Техніка, 2009. – Выш. 89. – С. 160 – 163.

2. Грозний І. С. Теорія і практика управління якістю розвитку промислових підприємств на основі когерентного підходу : монографія / І. С. Грозний. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – 300 с.

3. Друкер П. Ф. Практика менеджмента / Питер Ф. Друкер / Пер. с англ. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2007. – 400 с.

4. Іпполітова І. Я. Процес ресурсозбереження як складова ефективного управління нафтогазовидобувними підприємствами / І. Я. Іпполітова // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности : сб. науч. тр. / НАН України. Ин-т економіки пром-сти. – Д. : ІЗП НАН України, 2002. – С. 388 – 398.

5. Иванов Н. И. Ресурсосбережение промышленных предприятий / Н. И. Иванов, А. В. Бреславцев, Л. Г. Хижняк ; под. ред. Н. И. Иванова // НАН України, Інститут економіки и промисловості. – Д. : ІЗН, 1999. – 355 с.

6. Каверина О. Д. Управленческий учет: системы, методы, процедуры // О. Д. Каверина. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 352 с.

7. Кононова І. В. Аналіз підходів до управління підприємством у сучасних умовах / І. В. Кононова // Прометей. – 2013. – № 1(40). – С. 146 – 151.

8. Лазоренко Л. В. Розробка та обґрунтування управлінських рішень в ринкових умовах : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03 / Л. В. Лазоренко. – К., 2001. – 20 с.

9. Лозовська Н. М. Ресурсозбереження як один з основних напрямів, що сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства / Н. М. Лозовська // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 2 (38). – С. 46 – 54.

10. Масліченко О. М. Ресурсозбереження як фактор підвищення ефективності діяльності підприємства / О. М. Масліченко // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип.: у 2 ч. Економіка підприємства: Теорія і практика / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана» : відп. ред. А.Ф. Павленко. – К. : КНЕУ, 2010. – Ч. 1. – С. 337 – 345.

11. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури / Пер. с англ. М. А. Маёрова, Э. В. Шустер, А. А. Быковский и др.; под общ. ред. Л. И. Евенко. – М. : Дело, 2002. – 704 с.

12. Сотнік І. М. Організація управління ресурсозбереженням на промисловому підприємстві / І. М. Сотнік // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2008. – № 2. – С. 94 – 99.

13. Федулова Л. І. Менеджмент організацій : підручник / Л. І. Федулова, І. В. Сокирник, В. В. Стадник, М. А. Йохна, О. С. Новиков, Є. Г. Рясних ; [за ред. Л. І. Федулової]. – К. : Либідь, 2004. – 448 с.

14. Шегда А. В. Менеджмент : підручник / А. В. Шегда. – К. : Знання, 2004. – 687 с.

REFERENCES

Barun, M. V. "Resursoiemnist vyrobnytstva iak uzahalniuiuchy pokaznyk efektyvnosti vykorystannia resursiv pidpriemstva" [Specific resource consumption as a summary measure of production efficiency of enterprise resources]. *Kommunalnoe khoziaistvo gorodov*, no. 89 (2009): 160-163.

Druker, P. F. *Praktika menedzhmenta* [Practice of Management]. Moscow: Viliams, 2007.

Fedulova, L. I. et al. *Menedzhment orhanizatsii* [Management of Organizations]. Kyiv: Lybid, 2004.

Hroznyi, I. S. *Teoriia i praktyka upravlinnia iakistiu rozvytku promyslovykh pidpriemstv na osnovi koherentnoho pidkhodu* [Theory and practice of quality management of industrial enterprises on the basis of a coherent approach]. Zaporizhzhia: KPU, 2014.

Ivanov, N. I., Breslavtsev, A. V., and Khizhniak, L. G. *Resursosberezhenie promyshlennykh predpriiaty* [Resource industries]. D. : IEN, 1999.

Ippolitova, I. Ya. "Protse resursosberezhenia iak skladova efektyvnoho upravlinnia naftohazovydobuvnymy pidpriemstvamy" [The process as part of resource efficient management of oil and gas companies]. In *Problemy povysheniya efektyvnosti funktsionirovaniya predpriiaty razlychnykh form sobstvennosti*, 388-398. D. : YEP NAN Ukrainy, 2002.

Kononova, I. V. "Analiz pidkhodiv do upravlinnia pidpriemstvom u suchasnykh umovakh" [Approaches to the management of the enterprise in modern conditions]. *Prometei*, no. 1 (40) (2013): 146-151.

Kaverina, O. D. *Upravlencheskiy uchets: sistemy, metody, protsedury* [Managerial Accounting: Systems, methods, and procedures]. Moscow: Finansy i statistika, 2003.

Lozovska, N. M. "Resursozberezhennia iak odyn z osnovnykh napriamiv, shcho spryiaie pidvyshchenniu efektyvnosti diialnosti pidpriemstva" [Resource as one of the main areas, thereby increasing the efficiency of the enterprise]. *Rehionalna biznes-ekonomika ta upravlinnia*, no. 2 (38) (2013): 46-54.

Lazorenko, L. V. "Rozrobka ta obruntuvannia upravlinskykh rishen v rynkovykh umovakh" [And development of management decisions in market conditions]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*: 08.02.03, 2001.

Meskon, M. Kh., Albert, M., and Khedouri, F. *Osnovy menedzhmenta* [Fundamentals of Management]. Moscow: Delo, 2002.

Maslichenko, O. M. "Resursozberezhennia iak faktor pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva" [Resource efficiency as a factor in the enterprise]. In *Formuvannia rynkovoï ekonomiky. Ekonomika pidpriemstva: Teoriia i praktyka*, 337-345. Kyiv: KNEU, 2010.

Sotnik, I. M. "Orhanizatsiia upravlinnia resursozberezhenniam na promyslovomu pidpriemstvi" [Company management resource saving in the industrial enterprise]. *Visnyk SumDU. Seriia «Ekonomika»*, no. 2 (2008): 94-99.

Shehda, A. V. *Menedzhment* [Management]. Kyiv: Znannia, 2004.

УДК 629.331

СВІТОВЕ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

© 2015 ПРОНОЗА П. В.

УДК 629.331

Проноза П. В. Світове автомобілебудування: сучасні тенденції та перспективи розвитку

Стаття присвячена актуальній проблемі розвитку автомобілебудування на світових ринках. Доведено значення світової автомобільної індустрії, яка суттєво впливає на валовий внутрішній продукт країн світу. Проаналізовано динаміку світового виробництва легкових автомобілів за останні десять років. Встановлено, що на фоні світових фінансових криз спостерігаються суттєві коливання виробництва легкових автомобілів у провідних країнах світу. Визначено провідні автомобільні компанії, які сконцентровано переважно в Європі, Америці та Азії. Визначено рейтинги країн, що є лідерами за обсягами виробництва легкових автомобілів. Встановлено, що за останні чотири роки автомобільні компанії Китаю створили суттєву конкуренцію європейським автогігантам і переважають їх за темпами виробництва. Проведено аналітичне дослідження динаміки виробництва легкових автомобілів у розрізі регіонів світу. Досліджено обсяги продажів легкових автомобілів к країнам з розвинутою економікою та економікою, що розвивається. Встановлено високий рівень співробітництва світових автомобільних концернів та важливість значення коопераційних зв'язків в галузі автомобілебудування.

Ключові слова: автомобілебудування, тенденції, динаміка, перспективи розвитку, рейтинг країн.

Рис.: 6. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 10.

Проноза Павло Володимирович – доктор економічних наук, доцент, декан факультету фінансів, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 629.331

Проноза П. В. Мировое автомобилестроение: современные тенденции и перспективы развития

Статья посвящена актуальной проблеме развития автомобилестроения на мировых рынках. Доказано значение мировой автомобильной индустрии, которая существенно влияет на валовой внутренний продукт стран мира. Проанализирована динамика мирового производства легковых автомобилей за последние десять лет. Установлено, что на фоне мировых финансовых кризисов наблюдаются существенные колебания производства легковых автомобилей в ведущих странах мира. Определены лидирующие автомобильные компании, которые сконцентрированы преимущественно в Европе, Америке и Азии. Определены рейтинги стран, являющихся лидерами по объемам производства легковых автомобилей. Установлено, что за последние четыре года автомобильные компании Китая создали существенную конкуренцию европейским автогигантам и превосходят их по темпам производства. Проведено аналитическое исследование динамики производства легковых автомобилей по регионам мира. Исследованы объемы продаж легковых автомобилей в странах с развитой и развивающейся экономикой. Зафиксирован высокий уровень сотрудничества мировых автомобильных концернов и важность значения кооперационных связей в области автомобилестроения.

Ключевые слова: автомобилестроение, тенденции, динамика, перспективы развития, рейтинг стран.

Рис.: 6. **Табл.:** 5. **Библ.:** 10.

Проноза Павел Владимирович – доктор экономических наук, доцент, декан факультета финансов, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

UDC 629.331

Pronoza P. V. World Automobile Production: Modern Trends and Development Prospects

The article is aimed at an actual problem of development of the automobile production in the world markets. Importance of the global automobile industry, which has a significant impact on the gross domestic product of the world countries, has been proved. Dynamics of the world production of passenger cars over the past ten years has been analyzed. It has been determined that there are significant fluctuations in automobile production in the leading countries of the world against the background of the world financial crises. The leading automobile companies have been identified, which are concentrated mainly in Europe, America and Asia. Ratings of the countries, which are leading in terms of amounts of automobile production, have been determined. It has been specified that, over the past four years, the automobile companies in China provoked competition against the automobile giants and exceed them in terms of production. An analytical study of the dynamics of passenger car production by the regions of the world has been conducted. Amounts of passenger car sales in the countries both with developed and with developing economies have been studied. A high level of cooperation between the world automobile concerns as well as importance of the cooperative networks in the automobile producing have been notified.

Key words: automobile production, trends, dynamics, development prospects, rating of countries.

Pic.: 6. **Tabl.:** 5. **Bibl.:** 10.

Pronoza Pavlo V. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Dean of the Faculty of Finance, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Світовий досвід засвідчує, що автомобілебудування є прибутковою галуззю, забезпечує функціонування суміжних підгалузей промисловості, характеризується високими доходами автовиробників,

концентрує значну кількість робочих місць, а також наповнює високими відрахуваннями бюджет країни. З іншого боку, не в усіх країнах світу державна підтримка цієї галузі знаходиться на належному рівні, а обмежу-